

Motion till riksdagen 2017/18:2628

av **Lennart Axelsson m.fl. (S)**

Det arbetsintegrerande sociala företagandet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det arbetsintegrerande sociala företagandet bör vara en viktig resurs för arbetsmarknadspolitiska insatser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att lönebidrag och trygghetsanställningar harmonierar med bransch- och kollektivavtal för att säkerställa att de arbetsintegrerande sociala företagen kan vara en långsiktig och hållbar arbetsgivare som värnar den svenska modellen med moderna kollektivavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över behovet av att ge arbetsintegrerande sociala företag samma tillgång till företagsrådgivning och kompetensutveckling som andra småföretag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga möjligheterna att se över hur lagen om offentlig upphandling bättre kan utformas för att svara mot arbetsintegrerande sociala företags särskilda behov och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att se över förutsättningarna för kapitalförsörjning för att bättre svara mot arbetsintegrerande sociala företags särskilda behov och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Allt fler vill starta eget företag tillsammans och trenden är tydlig, det startas fler ekonomiska föreningar än någonsin. (Källa: bolagsverket.se.) En stor anledning är att värdet ligger i det gemensamma ägandet och det jämlika inflytandet över verksamheten. Den kooperativa idén har sprungit ur just detta: det gemensamma behovet av att lösa och tillgodose ekonomiska problem. Det kooperativa företaget bygger på öppenhet, demokrati och aktivt deltagande från medlemmarna som tillsammans äger företaget.

Både inflytande och ansvar fördelas lika mellan kooperativets medlemmar, och alla medlemmar har lika rösträtt. Idag finns kooperativa företag inom alla branscher. Den här motionen behandlar främjande av arbetsintegrerande sociala företag på arbetsmarknaden, vilka ofta drivs i kooperativ form. Majoriteten av de arbetsintegrerande sociala företagen i Sverige drivs i kooperativ form.

Enligt Tillväxtverkets register, inom ramen för Sofisam, finns det cirka 350 arbetsintegrerande sociala företag i Sverige idag. Utvecklingen har gått från 150 företag 2008 (då man började mäta) till cirka 350 företag år 2016. 2010 hade företagen sammanlagt cirka 7 000 personer sysselsatta i bland annat arbetsmarknadsåtgärder och rehabilitering varav cirka 2 000 var anställda. Idag är dessa siffror uppe i 10 195 respektive 3 480. (Källa: Tillväxtverket, Sofisam.)

Gruppen långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och personer med ekonomiskt bistånd ökar. Andelen arbetslösa som bedöms få svårt att få jobb riskerar att bli historiskt stor. Värst verkar det bli för unga utomeuropeiskt födda och personer med funktionsnedsättningar. Full sysselsättning är en rättvisefråga men också en fråga om goda levnadsvillkor för den enskilde och välfärd för samhället.

Det finns idag ett stort behov av verksamma verktyg för att minska arbetslösheten. Intresset för företagande inom den sociala ekonomin och för arbetsintegrerande sociala företag har växt och fortsätter att växa kraftigt. Långtidsarbetslösheten, och att så många långtidssjukskrivna och biståndsberoende står utanför arbetsmarknaden, kommer dock inte att övervinnas av sig självt. Det är människorna bakom arbetslöshetssiffrorna och deras öden som måste ligga till grund för vårt agerande. Arbetsintegrerande sociala företag och entreprenörskap är en väg till egenförsörjning och en väg ur utanförskapet. Ett arbetsintegrerande socialt företag finns för att möta ett behov både hos dem som arbetar och hos dem som köper tjänsten eller produkten.

Arbetsintegrerande sociala företag bedriver näringsverksamhet med övergripande ändamål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete. Det arbetsintegrerande sociala företaget har kunder som vilket annat företag som helst. Samtidigt är det en plattform där individen kan växa och kanske gå vidare i livet till studier eller annat arbete. Att ha makt över sin egen arbetssituation och att arbeta till hundra procent av den arbetsförmåga man har – det mår man bra av. Att driva ett socialt företag innebär att man gemensamt beslutar om den produktion eller de tjänster man ska erbjuda och hur kooperativet ska utvecklas.

Antalet arbetsintegrerande sociala företag som drivs av människor som ställts utanför den reguljära arbetsmarknaden blir allt fler. Dessa företag möter behoven av arbete framför allt hos personer som har en historia med psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet. Även handikappförbunden arbetar aktivt med arbetsintegrerande sociala företag som ett sätt att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få ett jobb.

Det arbetsintegrerande sociala företaget har blivit en nytändning för många och samhällsnyttan är stor. Det arbetsintegrerande sociala företagandet är ett viktigt inslag tillsammans med andra arbetsmarknadspolitiska insatser.

Nationell samverkan

Coompanion är ett nationellt nätverk av företagsrådgivare för kooperativa företag och stöttar bland annat med affärsrådgivning, utbildning och projektutveckling.

Coompanion är den organisation som har störst kunskap och erfarenhet av arbetsintegrerande företag och företagsutveckling, stödstrukturer och kompetensutveckling.

Deras ekonomiska resurser är dock mycket begränsade. De sociala arbetskooperativens intresseorganisation, Skoopi, är en annan främjande organisation som aktivt arbetar med att kompetensutveckla arbetsintegrerande sociala företag. För att lyckas med ett nationellt hållbart arbete krävs en långsiktig finansiering.

Behovet av finansiering och stöd

Många som driver arbetsintegrerande sociala företag har svårt att få banklån eller annan finansiering. Ofta beror det på bristande kunskap hos kreditinstituten. Regeringen bör överväga möjligheterna till en dialog mellan de idéburna företagen och finansinstituten för att öka förståelsen för dessa företag. Här ska Coompanion spela en nyckelroll, tack vare organisationens spjutspetskunskaper kring socialt företagande i allmänhet och arbetsintegrerande sociala företag i synnerhet. Kulturdepartementet har gett generaldirektör Gunnar Larsson i uppdrag att utreda hur statliga bidrag till det civila samhällets organisationer kan bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga.

Kapitalförsörjning

I Sverige är det framförallt arbetet med arbetsintegrerande sociala företag som tilldragit sig politikernas uppmärksamhet. Förebilden är Italien som har 35 000.

Näringsdepartementet tillsatte en utredning för att identifiera de huvudsakliga flaskhalsarna på marknaden för social innovation. Det inkluderar att titta på kapitalförsörjning och företagsrådgivning.

Det handlar då om att börja räkna värde på ett helt nytt sätt där avkastning på investeringar i arbetsintegrerande sociala företag beräknas både på den sociala påverkan de åstadkommer och på den finansiella avkastningen. Problemet med att finna finansiering för att växa och utvecklas är ett av de viktigaste hindren för tillväxt. Politiken måste utveckla finansieringslösningar som underlättar för ekonomiska föreningar att få tillgång till kapital, precis som i det privata näringslivet. Öppna upp för olika finansieringslösningar och stöd från speciella bankfonder.

Ersättningsnivå och offentliga köpare av tjänster

Försäkringskassan, kommuner och Arbetsförmedlingen har ingen kontinuitet i att köpa tjänster eller platser av de arbetsintegrerande företagen. Lönebidrag och trygghetsanställningar måste harmoniera med bransch- och kollektivavtal, för att säkerställa att de arbetsintegrerande sociala företagen kan vara en långsiktig och hållbar arbetsgivare som värnar den svenska modellen med moderna kollektivavtal och samtidigt nå det övergripande ändamålet att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete.

Arbetsintegrerande sociala företag och LOU

Det är viktigt att försäkra sig om att lagen om offentlig upphandling inte tolkas på ett för små kooperativa företag ogynnsamt sätt och att okunskap om socialt företagande inte utgör ett hinder för deras möjligheter. Regeringen bör överväga möjligheterna till att regelverket ändras så att upphandlingen utifrån sociala hänsyn inte bara bör utan ska

prövas. Ett arbete med att formulera sociala kriterier bör övervägas och om möjligt påbörjas snarast i sådana former att den sociala ekonomin garanteras medverkan och med särskilt fokus på kriterier för inkludering i arbetslivet. Det är dags att utveckla kommunernas upphandling med en bredd av olika modeller. Idag är det för stor tyngdpunkt på juridiken och priset.

Pionjärtiden är över. Arbetsintegrerande sociala företag är en etablerad företagsform. Arbetsätt och metoder har prövats. Nu handlar det om att gå vidare, undanröja kvarvarande hinder, kraftfullt följa upp insatserna och sprida de kunskaper som erövrats för att öka omfattningen av det arbetsintegrerande sociala företagandet. Alla kan göra något – kommuner, regioner, regering, riksdag, departement och myndigheter. Det finns ingen väg tillbaka, men det finns många vägar framåt.

Lennart Axelsson (S)

Azadeh Rojhan Gustafsson (S)

Johan Andersson (S)

Krister Örnfjäder (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Hans Ekström (S)

Agneta Gille (S)

Hanna Westerén (S)

Kalle Olsson (S)

Peter Persson (S)

Kerstin Nilsson (S)

Ingemar Nilsson (S)